

PESTPREVENTIE PROTOCOL

GOOIS LYCEUM

HAVO / VWO / TECHNASIUM / GYMNASIUM

INHOUDSOPGAVE

Vooraf	2
Plagen of Pesten	
Wat is plagen?	3
Wat is pesten?	3
De betrokken partijen	
De gepeste leerling	4
De pester	4
De meelopers en de andere leerlingen	4
Hoe kan er worden gepest?	5
Digitaal pesten	6
Preventieve maatregelen	
Onderbouwklassen	7
Bovenbouwklassen	7
Het pestpreventie protocol	8
Bijlagen	
Bijlage I (Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling)	10
Bijlage II (Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest)	11
Bijlage III (Leidraad voor een gesprek tussen een gepeste leerling en de pester)	12
Bijlage IV (Tips omtrent digitaal pesten)	13
Bijlage V (Voorbeeld pestpreventie contract)	14

Vooraf

Het is belangrijk dat elke leerling zich veilig voelt op school. Een veilig pedagogisch klimaat is belangrijk om jezelf te kunnen ontwikkelen. Er is bij ons op school altijd aandacht geweest voor het voorkomen en aanpakken van pesten. Toch is gebleken dat leerlingen die gepest worden dit in veel gevallen niet melden, omdat ze bang zijn voor de gevolgen. Als de signalering en melding tekort schieten, blijft de leerling met zijn probleem alleen staan. Dit pestpreventie protocol is erop gericht om alle volwassenen (het schoolpersoneel en de ouders) en liefst ook jongeren op de hoogte te brengen, van alles wat de school wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te scheppen.

Op het moment dat pestgedrag door leerlingen of het personeel gemeld of opgemerkt wordt, is het essentieel dat alle betrokken partijen weten volgens welke stappen het probleem aangepakt gaat worden. Met dit doel is dit pestpreventie protocol opgesteld.

De acties die we ondernemen zijn niet statisch. Afhankelijk van alle andere ontwikkelingen binnen de school, zal ook het handelen rond pesten zich verder ontwikkelen. Dit protocol wordt regelmatig geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.

PLAGEN OF PESTEN?

Wat is plagen?

We spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het vertoonde gedrag is onschuldig en nodigt uit tot een reactie van eenzelfde soort, het gaat dan om een spel, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Plagen is niet systematisch en heeft geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat. Plagen gebeurt vaak spontaan, het duurt niet lang en gebeurt niet dag in dag uit. Bij plagen ben je gelijk aan elkaar; niemand is de baas. Ook liggen de rollen niet vast, de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Plagen gebeurt zonder iemand pijn te willen doen en is daarom vaak leuk en grappig. Plagen kan toch soms ervaren worden als pesten. Wanneer het onderscheid tussen pesten en plagen moeilijk te maken is, is het belangrijk om in gesprek te gaan met de desbetreffende leerlingen (en hun mentoren).

Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch op de huid gezeten, bedreigd en/of geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en (zeer) bedreigend. Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren. Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan. Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer én voor het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

De betrokken partijen

Wanneer er in een klas of een groep gepest wordt, is er altijd sprake van een bepaalde rolverdeling. Elke leerling in de klas of groep vervult een bepaalde rol; of hij/zij nu bij het pesten betrokken is of niet.

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties. Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte
- Angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- Het probleem lijkt onoplosbaar
- Het idee dat je niet mag klikken

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden. Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het

feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

Hoe kan er worden gepest?

Met woorden:

- vernederen, belachelijk maken
- schelden
- dreigen, chanteren
- gemene briefjes, mailtjes of appjes
- gemene dingen schrijven op sociale media
- roddelen

Fysiek:

- trekken aan kleding, duwen en sjoeren
- schoppen en slaan
- krabben en aan haren trekken

Achtervolgen:

- opjagen en achterna lopen
- in de val laten lopen, klemzetten of -rijden
- opsluiten

Uitsluiting:

- doodzwijgen, negeren
- uitsluiting van feestjes of in pauzes
- uitsluiting bij groepsopdrachten

Stelen en vernielen:

- stelen van kledingstukken, schoolspullen, tas
- expres kliederen op boeken
- band lek prikken, fiets beschadigen

Afpersing:

- dwingen om geld of spullen af te geven
- het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen

Digitaal pesten

Jongeren kunnen het internet gebruiken om elkaar te pesten, bijvoorbeeld door elkaar via Facebook, WhatsApp, Snapchat, Instagram en chatsites vervelende berichten te sturen of vervelende opmerkingen te plaatsen onder andermans berichten.. Wat ook voorkomt is dat jongeren (bijvoorbeeld via hun mobieltje) ongewenste foto's, filmpjes of berichten op het internet of sociale media plaatsen.

Nog meer voorbeelden van digitaal pesten zijn:

- Ongevraagd foto's, films of geluidsopnames maken of bewerken;
- Stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van haatmail of het dreigen met geweld via chatten, Facebook, groepsapps;
- Hacken: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook uit naam van een ander versturen van pestberichten;
- Aanmaken van een nepaccount op internet op naam van een andere leerling en uit naam van deze leerling valse informatie verspreiden.

Digitaal pesten kan nog veel heftiger zijn dan pesten in het dagelijks leven. Deze pestende leerlingen kunnen namelijk gemakkelijk anoniem blijven en het pesten kan een veel groter bereik en hiermee ook veel grotere gevolgen hebben. Door het vele gebruik van sociale media komen steeds meer kinderen in aanraking met cyberpesten. In bijlage I staan tips om digitaal pesten te voorkomen en om goed met digitaal pesten om te gaan. Als er bekend is wie de dader van het digitaal pesten is, geldt het reguliere pestprotocol. Is de dader niet te achterhalen, dan worden de berichten bewaard om bij mogelijke herhaling een dossier te hebben. Een gesprek in de klas kan noodzakelijk/helpend zijn om voor leerlingen duidelijk te maken wat er speelt, wat de gevolgen zijn en welke hulp er nodig is.

Preventieve maatregelen

Onderbouwklassen

1. Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestpreventie protocol, indien nodig. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
2. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
3. Wij hebben op school een aantal zorgleerlingen. Zij lopen meer risico dan andere leerlingen om gepest te worden. De begeleider kan in samenwerking met de ambulante begeleider een voorlichting geven over de bijzonderheden van de betreffende leerling om pestgedrag te voorkomen.

Bovenbouwklassen

De integratieve aanpak van pestpreventie in de onderbouw, maakt dat in de bovenbouw alleen bij aanleiding maatregelen genomen worden. Natuurlijk kan een mentor er wel voor kiezen om klassikaal aandacht aan het thema pesten te besteden.

Het pestpreventie protocol

De aanpak van pesten doen we altijd samen. Pesten wordt niet getolereerd en alle meldingen worden door de school serieus genomen en opgepakt. Het pestpreventie protocol beschrijft hoe er op school omgegaan wordt met pesten.

Als er zich een pestincident voordoet, wordt de mentor altijd op de hoogte gebracht (hetzij door de leerling, hetzij door docenten, ouders of onderwijsondersteunend personeel). De betrokken mentoren gaan vervolgens als eerste een gesprek aan met de betrokken leerlingen om het incident in kaart te brengen. De afdelingsleider wordt altijd op de hoogte gebracht van pestincidenten en denkt mee over eventuele vervolgstappen. Het incident wordt altijd vermeld in het zorgvierkant in SOM. Dit wordt gedaan door of de mentor, of de afdelingsleider.

Wij vinden het belangrijk dat ouders altijd op de hoogte zijn van de incidenten. Afhankelijk van de situatie worden zij direct meegenomen in het proces of later geïnformeerd.

We maken een onderscheid tussen een pestincident (**situatie 1**) en een ernstig pestincident (**situatie 2**), Hieronder staat het stappenplan per situatie beschreven. Samenwerking tussen school, leerling(en) en ouders is heel belangrijk. Pesten is iets wat we met elkaar moeten aanpakken.

Wat nu als het pesten niet stopt?

Het kan voorkomen dat het niet (goed) lukt om het pesten te stoppen, ook al zijn er maatregelen genomen en gesprekken geweest. De volgende stap is dan dat er advies ingewonnen wordt bij het zorgteam/ ondersteuningsteam van school. Het zorgteam/ ondersteuningsteam kan dan meedenken over welke stappen nu genomen kunnen worden.

Wel signalering, geen melding

Bovenstaande acties kunnen helaas alleen uitgevoerd worden als de gepeste leerling ook daadwerkelijk een melding heeft gedaan. Het is daarom van groot belang dat leerlingen zich veilig voelen om de melding te doen en dat ze vertrouwen hebben in de afloop. Dit kan niet van de ene op de andere dag veranderen. Als een leerling wel aangeeft dat er gepest wordt, maar er geen melding van durft te maken, dan kan dit door middel van een Circle Time les te doen over de sfeer in de klas, toch bespreekbaar gemaakt worden. In de bovenbouw zou dat kunnen in de vorm van een Dialoog. Hierbij wordt dan vaak de hulp ingeroepen van een docent die ervaring heeft als begeleider van dit soort processen.

In het volgende gedeelte worden de stappen van het pestpreventie protocol uiteengezet.

Situatie 1; pestincident

Melding pestgedrag door leerling, docent, ouder, of onderwijsondersteunend personeel.

Mentor onderzoekt incident: de mentor gaat in gesprek met de gepeste leerling en de pester. De mentor legt dit vast in SOM (PM-1).

Bij herhaling bespreekt de mentor de situatie met de afdelingsleider. Dit wordt vastgelegd in SOM (PM-2).

Indien nodig worden er afspraken gemaakt en vastgelegd. De mentor en de afdelingsleider bespreken dit met de betrokken leerlingen. De ouders dienen op de hoogte te worden gebracht van de afspraken. De afdelingsleider legt dit vast in SOM (PM-2).

Mentor houdt in de gaten of iedereen zich aan de gemaakte afspraken houdt.

Situatie 2; ernstig pestincident

Melding pestgedrag door leerling, docent, ouder, of onderwijsondersteunend personeel.

Mentor onderzoekt incident: spreken met gepeste leerling en pester en bespreekt situatie met afdelingsleider. Ouders van betrokken leerlingen worden op de hoogte gebracht en gevraagd naar school te komen. Mentor legt dit vast in SOM (PM-1).

In overleg met leerling(en), ouders en afdelingsleider wordt een plan van aanpak opgesteld. Er worden afspraken gemaakt. Deze afspraken worden vastgelegd in SOM door de afdelingsleider (PM-2).

De mentor en de afdelingsleider maken afspraken over de nazorg en monitoren of de afspraken worden nageleefd. Dit wordt vastgelegd in SOM (PM-2). Eventueel kan de ondersteuning van het zorgteam/ondersteuningsteam ingeschakeld worden (PM-3).

Indien nodig krijgen de ouders de gemaakte afspraken per brief (schorsing/verwijdering door de schoolleiding altijd per brief). Indien gewenst kunnen ouders aangifte doen (PM-4).

Bijlage I

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

- Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:
 - Hoe communiceert de leerling met anderen?
 - Welke lichaamstaal speelt een rol?
 - Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
 - Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste leerlingen hebben vaak grote moeite met een gesprek met de pester. Ze zijn bang dat het pesten daarmee alleen maar erger wordt. Leg uit hoe het gesprek zal verlopen en vertel wat de maatregelen zijn als het pesten niet stopt.

Bijlage II

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is driedig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde.

Confronteren is

- Probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiek geven.
- Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. Zeg nooit: Je bent heel gemeen. Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- Specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Bied zo nodig hulp aan van de leerlingbegeleider (op vrijwillige basis).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt.

Bijlage III

Leidraad voor een gesprek tussen de gepeste leerling en de pester

Dit gesprek kan door de mentor gedaan worden, maar niet alle mentoren voelen zich zeker genoeg om zo'n gesprek te voeren. Zij kunnen een beroep doen op de leerlingbegeleider of op de afdelingsleider.

- Laat eerst de gepeste leerling zijn verhaal doen. Tijdens dit verhaal mag de andere leerling niet reageren.
- Vraag de leerling wat er moet gebeuren om de relatie te herstellen.
- Laat de pester zijn verhaal doen. De andere leerling mag tijdens het verhaal niet reageren.
- Vraag de leerling wat hij gaat doen om de relatie te herstellen.
- Vraag de gepeste leerling of dat wat hem betreft voldoende is.
- Leg de afspraken tussen de leerlingen vast.
- Maak meteen een afspraak voor een vervolgesprek, waarin besproken wordt of de gemaakte afspraken zijn nagekomen.

Bijlage IV

Tips omtrent digitaal pesten

Tips voor leerlingen om digitaal pesten te voorkomen

- Laat niet zomaar je gegevens achter op het internet, gebruik eventueel een nick
- Wees voorzichtig met het gebruik van je webcam. Gebruik geen webcam bij personen die je niet kent of vertrouwt. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om aan andere personen te laten zien. Ze kunnen ook gebruikt worden voor andere doeleinden dan waarvoor jij ze gemaakt hebt.
- Geef niet zomaar persoonlijke informatie zoals foto's, adres, telefoonnummer aan een ander of plaats het niet zomaar op een site. Niet iedereen is wie jij denkt dat hij of zij is.
- Wees heel voorzichtig met het sturen van foto's en filmpjes, zeker als ze erg persoonlijk zijn. Als jij een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk worden gekopieerd en op een andere site geplaatst worden. Zo kan je foto jarenlang terug te vinden zijn, ook als jij hem al weggehaald hebt.
- Spreek niet zomaar af met iemand die je kent van het internet zonder je ouders in te lichten.
- Doe niet mee met flauwe, vervelende appjes of foto's die een ander pijn kunnen doen. Je kunt niet zien wat voor schade dit aanricht. Je kunt helpen door dit te melden op school of aan je ouders.
- Bedenk dat niet alles wat op internet gezegd wordt of verschijnt altijd waar is. Blijf zelf goed nadenken en controleer of het klopt. Overleg eventueel met ouders of school.

Tips voor leerlingen om goed met digitaal pesten om te gaan

Negeren, blokkeren, bewaren, praten:

- Negeer de berichtjes en blokkeer de afzender of het nummer. • Bewaar de bewijzen door deze op je laptop te plaatsen of te appen/mailen naar je mailadres , of je ouders. Gooi ze niet weg!
- Praat erover met je ouders en met school. Probeer het niet in je eentje op te lossen. Wees niet bang om een verklikker te zijn, erover praten voorkomt vaak veel toekomstige ellende. Je mentor kan samen met jou onderzoeken wat er aan de hand is en wat eraan gedaan kan worden.
- Je ouders kunnen indien nodig aangifte doen bij de politie

Bijlage IV

Voorbeeld van een pestpreventie contract

Contract “veilig in school”

Ik vind dat iedereen zich veilig moet voelen in school.

Daarom houd ik mij aan de volgende afspraken:

1. Ik accepteer de ander zoals hij is en ik discrimineer niet
2. Ik scheld niet en doe niet mee aan uitlachen en roddelen
3. Ik blijf van de spullen van een ander af
4. Als er ruzie is, speel ik niet voor eigen rechter
5. Ik bedreig niemand, ook niet met woorden
6. Ik neem geen wapens, alcohol of drugs mee naar school
7. Ik gebruik geen geweld
8. Als iemand mij hindert vraag ik hem of haar duidelijk daarmee te stoppen
9. Als dat niet helpt, vraag ik een docent om hulp